

ปัจจัยเสี่ยงต่อการเป็นวัณโรค

เมื่อต้องสัมผัสใกล้ชิดกับบุคคลที่ติดเชื้อวัณโรคระยะกำเริบ หรือมีระบบภูมิคุ้มกันอ่อนแอลงจากสาเหตุต่าง ๆ ล้วนเป็นปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้มีโอกาสติดเชื้อวัณโรคทั้งสิ้น

ปัจจัยเสี่ยงหลัก ๆ ที่พบได้มีดังนี้

- การติดเชื้อเอชไอวี
- การเป็นบุคคลเรื้อรัง
- การต้องโทษจำคุก
- การใช้สารเสพติด
- สาเหตุอื่น ๆ ที่ทำให้ภูมิคุ้มกันต่ำ นอกเหนือจากการติดเชื้อเอชไอวี เช่น การใช้ยาสเตียรอยด์เป็นเวลานาน ผู้ป่วยที่กำลังล้างไตอยู่ ผู้ป่วยที่เคยเปลี่ยนถ่ายอวัยวะและกำลังรับประทานยากดภูมิคุ้มกันอยู่ เป็นต้น

การตรวจวินิจฉัย

การตรวจวินิจฉัยวัณโรคนั้นทำโดยการตรวจทางห้องปฏิบัติการ ได้แก่

- เอกซเรย์ปอด ซึ่งวิธีการนี้จะทำให้ตรวจพบความผิดปกติของปอดที่เข้าได้กับลักษณะของวัณโรคปอด เช่น พบการอักเสบของปอดที่ปอดกลีบบน เนื่องจากเป็นส่วนที่ได้รับออกซิเจนมากที่สุด
- การย้อมสีวัณโรคจากเสมหะ วิธีนี้จะทำในผู้ป่วยที่สงสัยว่าเป็นวัณโรคปอดเพื่อยืนยันการวินิจฉัย โดยจะทำการเก็บเสมหะตอนตื่นนอน ๓ วันติดต่อกัน ซึ่งจะทำให้สามารถรู้ผลการตรวจภายใน ๓๐ นาที แต่มีข้อเสียคือวิธีนี้มีโอกาสตรวจพบเชื้อวัณโรคได้เพียงครึ่งหนึ่งของผู้ป่วยเท่านั้นเอง ดังนั้นหากผู้ป่วยที่เคยตรวจวัณโรคโดยวิธีนี้แล้วไม่พบการติดเชื้อวัณโรคในเสมหะ ก็ยังไม่อาจยืนยันได้ว่าเป็นวัณโรคปอดหรือไม่
- การเพาะเชื้อวัณโรคจากเสมหะ ข้อดีของการใช้วิธีนี้คือสามารถตรวจพบเชื้อได้สูงถึง ๘๐ - ๙๐% แต่ข้อเสียคือใช้ระยะเวลาในการเติบโต คือประมาณ ๒ เดือนจึงจะทราบผล
- วิธีสังเกตอาการ เมื่อผู้ป่วยที่มีลักษณะอาการตรงตามอาการของผู้ที่เป็นวัณโรค เช่น ไอเรื้อรังติดต่อกันเกิน ๓ สัปดาห์และมีไข้โดยไม่ทราบสาเหตุ น้ำหนักตัวลด แพทย์จะเอกซเรย์ปอด ซึ่งถ้าหากพบอาการผิดปกติที่ปอดที่ตรงกับลักษณะของวัณโรค แพทย์ก็จะให้ผู้ป่วยเก็บเสมหะ ตรวจย้อมเชื้อวัณโรค ซึ่งถ้าพบเชื้อวัณโรคก็สามารถวินิจฉัยได้อย่างแน่นอน แต่ในบางครั้งผู้ป่วยที่ได้รับการเอกซเรย์ปอดและมีอาการตรงตามลักษณะของวัณโรค แต่เมื่อย้อมสีเสมหะแล้ว กลับไม่พบเชื้อวัณโรค แพทย์อาจวินิจฉัยและรักษาแบบวัณโรคปอดได้ แต่ต้องติดตามดูอาการผู้ป่วยอย่างใกล้ชิด

มารู้จักโรคติดต่อที่เรียกกันว่า
“วัณโรค”..... กันเถอะ 😊😊

ด้วยความปรารถนาดี
จากฝ่ายพัฒนาสังคม สำนักปลัด

องค์การบริหารส่วนจังหวัดนราธิวาส
ถนนศูนย์ราชการ อ.เมือง จ.นราธิวาส
Tel 073 517 960

www.narathiwattpao.go.th

วัณโรค (Tuberculosis หรือ TB)

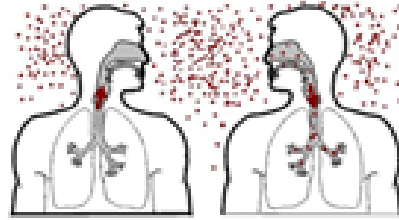
วัณโรคเป็นโรคติดต่อทางอากาศ เกิดจากการติดเชื้อแบคทีเรียชื่อว่า ไมโคแบคทีเรียม ทูเบอร์คูโลซิส (Mycobacterium Tuberculosis) โดยทั่วไปแล้วผู้ที่ติดเชื้อวัณโรคมักไม่แสดงอาการใด ๆ แต่ตัวโรคจะดำเนินต่อไป โดยแบ่งเป็นสามระยะ ได้แก่

- การติดเชื้อระยะแรก (Primary TB Infection)
- การติดเชื้อระยะแฝง (Latent TB Infection)
- ระยะแสดงอาการหรือระยะกำเริบ (Active Disease)

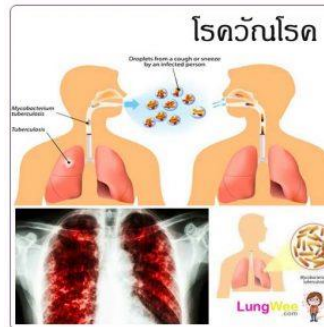
ผู้ที่ติดเชื้อวัณโรคส่วนใหญ่จะอยู่ในระยะแฝง (Latent TB Infection) ในระยะนี้จะมีเชื้อวัณโรคอยู่ในร่างกาย แต่ตัวเชื้อจะอยู่นิ่ง ไม่ทำปฏิกิริยาใด ๆ ต่อร่างกาย ผู้ที่ติดเชื้อในระยะนี้จึงไม่มีอาการใด ๆ และจะไม่แพร่เชื้อไปยังผู้อื่น

อย่างไรก็ตาม การติดเชื้อในระยะแฝงนั้นอาจเปลี่ยนเป็นระยะกำเริบ (Active Disease) ได้ในหลายกรณี เช่น คนที่เพิ่งได้รับเชื้อวัณโรคมาไม่เกินสองปีมักเป็นการติดเชื้อระยะกำเริบ นอกจากนี้คนที่มีภูมิคุ้มกันต่ำ (เช่น ผู้ที่มีภาวะทุพโภชนาการ ผู้สูงอายุ ผู้ที่ติดเชื้อเอชไอวี ผู้ที่กำลังรับประทานยากดภูมิ หรือกำลังล้างไตอยู่) ก็มีโอกาที่เชื้อวัณโรคจะกำเริบได้ง่ายเช่นกัน

การแพร่กระจายของวัณโรค

เชื้อวัณโรคสามารถติดต่อทางการหายใจ หมายความว่า เชื้อวัณโรคสามารถแพร่จากคนสู่คนได้ โดยเกิดจากการที่ผู้ติดเชื้อวัณโรคในระยะกำเริบ ไอ จาม หรือพูด ทำให้มีละอองฝอยเล็ก ๆ ที่มีเชื้อทูเบอร์คูโลซิส (Mycobacterium Tuberculosis) แฝงอยู่ลอยมาในอากาศ เชื้อนี้สามารถลอยอยู่ในอากาศได้หลายชั่วโมง และผู้ที่สูดอากาศส่วนนี้เข้าไปก็จะได้รับเชื้อวัณโรค ผู้ป่วยวัณโรคในระยะกำเริบที่พบในประเทศสหรัฐอเมริกา มักเป็นผู้ป่วยที่ย้ายมาจากประเทศอื่นที่เป็นแหล่งวัณโรคชุกชุม

อย่างไรก็ดี ไม่ได้หมายความว่าผู้ที่หายใจรับเชื้อวัณโรคจะต้องป่วยเป็นวัณโรคทุกคน โดยทั่วไปเมื่อร่างกายรับเชื้อวัณโรคแล้ว ระบบภูมิคุ้มกันจะสามารถกำจัดเชื้อวัณโรคไปทั้งหมด แต่หากไม่เป็นเช่นนั้น เชื้อวัณโรคจะแฝงอยู่ในร่างกาย ไม่ก่อให้เกิดอาการใด ๆ เรียกว่าเป็นการติดเชื้อระยะแฝง

อวัยวะที่ได้รับผลกระทบจากวัณโรค

อาการที่พบมากที่สุดคือวัณโรคที่ปอด แต่อย่างไรก็ตาม การติดเชื้อยังสามารถแพร่กระจายผ่านกระแสเลือดไปสู่อวัยวะอื่น ๆ ในร่างกายได้ ทำให้เยื่อหุ้มสมองอักเสบ หรือลุกลามไปยังอวัยวะอื่น ๆ เช่น กระดูก ไต ระบบทางเดินปัสสาวะ อวัยวะเพศ ลำไส้ หรือแม้แต่บนผิวหนัง ต่อมน้ำเหลืองบริเวณปอดและลำคอกก็อาจติดเชื้อได้ด้วย และในบางครั้งอาจพบเยื่อหุ้มสมองอักเสบจากวัณโรคในเด็กที่เพิ่งรับเชื้อใหม่ ซึ่งเป็นอาการที่ก่อให้เกิดอันตรายถึงชีวิต

ควรไปพบแพทย์เมื่อใด

หากพบว่ามีอาการไอติดต่อกันเป็นเวลา ๒ สัปดาห์ หรือไอมีเสมหะปนเลือด ควรรีบไปพบแพทย์เพื่อวินิจฉัยและรักษาก่อนที่อาการจะลุกลามมากกว่าเดิม นอกจากนี้ หลังจากผู้ป่วยสุดดมเชื้อวัณโรคเข้าสู่ร่างกายผ่านการหายใจ โดยมีเพียง ๑ ใน ๑๐ ของผู้รับเชื้อที่จะมีโอกาสติดเชื้อ และเชื้อวัณโรคมักไปพักตัวอยู่ที่ปอดกลีบบน ซึ่งเป็นส่วนที่มีออกซิเจนมากที่สุด ปกติเชื้อวัณโรคจะมีระยะพักตัวอยู่ที่ ๔ - ๘ สัปดาห์ อีกทั้งในระยะเริ่มแรก จะทำให้เกิดการติดเชื้อเล็กน้อย ซึ่งแทบจะไม่มีอาการปรากฏให้เห็น

อัตราการชีวิต "โรควัณโรค" พุงสูงเกิน "โรคอดส์"